

Ιστοριογραφία

- Θουκυδίδης
- Προκόπιος

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΕΛΠ2165, ΑΠΚΥ)
Δολίχη, 12-2010

Περιεχόμενα:

Α΄ Μέρος: Θουκυδίδης

Εισαγωγή

I. Δημηγορία Αρχιδάμου

- α. Τρόπος παρουσίασης
- β. Δομή της δημηγορίας

II. Δημηγορία Περικλή

- α. Τρόπος παρουσίασης
- β. Δομή της δημηγορίας

III. Κοινές θεματικές δημηγοριών

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Εισαγωγή Β΄ Μέρος: Προκόπιος

Εισαγωγή

I. Α΄ βιβλίο: Ὑπὲρ τῶν πολέμων

- α. Οι λόγοι
- β. Οι επιστολές
- γ. Η χρήση και ο λειτουργικός τους ρόλος στην ιστορική αφήγηση

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Α΄ Μέρος: Θουκυδίδης

Εισαγωγή

Ο Θουκυδίδης ήταν ο πρώτος Αθηναίος ιστορικός. Γεννήθηκε πιθανότατα στις αρχές της δεκαετίας του 500 π.Χ.¹ Στην παρούσα μελέτη θα εξετάσουμε τα κεφάλαια 79-88 της δημηγορίας του Αρχιδάμου, ο οποίος ήταν ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων, καθώς και τα κεφάλαια 140-144 της δημηγορίας του Περικλή, του ηγεμόνα των Αθηναίων, από το Α΄ βιβλίο της Ιστορίας του Θουκυδίδη.² Θα εστιάσουμε στον τρόπο με τον οποίο ο ιστορικός παρουσιάζει τους δύο ομιλητές και θα αναλύσουμε τη δομή των δημηγοριών τους. Στη συνέχεια, θα εντοπίσουμε τις κοινές θεματικές τους και

θα διευκρινίσουμε τον τρόπο με τον οποίο ο Θουκυδίδης δομεί τον Αρχίδαμο και τον Περικλή.

I. Δημηγορία Αρχιδάμου

α. Τρόπος παρουσίασης

Ο Θουκυδίδης, πριν από την παρουσίαση της δημηγορίας του Αρχιδάμου στο κεφάλαιο 79, παρουσιάζει τη διάσκεψη των Λακεδαιμονίων κατά την οποία αποφασίστηκε η άμεση έναρξη του πολέμου κατά των Αθηναίων, οι οποίοι αποδείχτηκαν για τους Σπαρτιάτες ένοχοι, λόγω της παράβασης των συνθηκών.

Ο ιστορικός αποκαλεί τον Αρχίδαμο «άνηρ ικανό και σώφρων» και από το επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται ως προνοητικός, αφού επιχειρεί να αποτρέψει την έναρξη του πολέμου προβάλλοντας επιχειρήματα, σύμφωνα με τα οποία αναφέρει ότι οι Λακεδαιμόνιοι, παρ' όλο που ισοδυναμούν στρατιωτικά με τους Αθηναίους, είναι κατώτεροί τους στο στόλο και στα οικονομικά. Ο Αρχίδαμος, στο κεφάλαιο 81, εξυμνεί την αυτοπεποίθηση των Αθηναίων, ενώ συνεχίζει να τονίζει τη ναυτική τους δύναμη και την μεγάλη γεωγραφική έκταση την οποία ηγεμονεύουν. Στην προσπάθειά του να αποτρέψει την απόφαση των Λακεδαιμονίων για την έναρξη του πολέμου αναφέρει ότι σε περίπτωση που θεωρηθούν υπαίτιοι οι Λακεδαιμόνιοι για τον πόλεμο «ούτε έντιμον ειρήνην θα ημπορούμεν του λοιπού να συνομολογήσωμεν».

Ως προνοητικός, ο βασιλιάς των Λακεδαιμονίων, στο επόμενο κεφάλαιο προτείνει να αποσταλούν πρέσβεις στους Αθηναίους ώστε να μην προσφύγουν άμεσα στον πόλεμο, αλλά να κερδίσουν χρόνο για την προετοιμασία του πολέμου. Στο κεφάλαιο 83 ο Αρχίδαμος τονίζει ξανά τη δύναμη των Αθηναίων με τις συμμαχικές τους δυνάμεις, καθώς επίσης και την ανδρεία τους, ενώ στο επόμενο κεφάλαιο αναφέρεται στην βραδύτητα και την αναβλητικότητα των Λακεδαιμονίων, την οποία ο βασιλιάς δικαιολογεί, αφού η πολιτική αυτή ευθύνεται για την αξιοπρέπεια και μετριοφροσύνη των Σπαρτιατών. Στη συνέχεια, προβάλλοντας τη γενναιότητα, την πειθαρχία και την ανατροφή των Λακεδαιμονίων, ο Αρχίδαμος επιχειρεί να πείσει το ακροατήριο ότι οι Αθηναίοι είναι εξ' ίσου προνοητικοί και η έναρξη του πολέμου πρέπει να παραταθεί ώστε οι Σπαρτιάτες να προετοιμαστούν καταλλήλως. Στο κεφάλαιο 85 ο Αρχίδαμος ολοκληρώνει τη δημηγορία του ανακεφαλαιώνοντας τα ανωτέρω και αναφέρει ότι «οι Αθηναίοι είναι έτοιμοι να υποβληθούν εις διαιτησίαν, και δεν είναι ορθόν να επιτίθεται κανείς κατά του δεχομένου διαιτητικήν κρίσιν, ως τάχα ενόχου αδικίας».

Στο επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο λόγος του Σθενελαΐδα, ο οποίος ήταν ένας από τους εφόρους που

¹ Easterling (2006) σ. 585.

² Βλ. Θουκυδίδης, Βιβλίο Α΄, μτφρ. Ελ. Βενιζέλου. «Σε όλη τη μελέτη χρησιμοποιείται η ίδια ηλεκτρονική πηγή για το έργο του Θουκυδίδη»

πήρε το λόγο στη συνέλευση μετά τον Αρχίδαμο. Στην ομιλία του προέτρεπε τους Σπαρτιάτες να ξεκινήσουν άμεσα τον πόλεμο εστιάζοντας στην στρατιωτική τους δύναμη, η οποία θα ήταν ικανή να αντισταθεί τη μεγάλη στρατιωτική δύναμη των Αθηναίων. Ολοκληρώνοντας την ομιλία του, ο Σθενελάδας αναφέρει: «Ψηφίσατε λοιπόν, Λακεδαιμόνιοι, υπέρ του πολέμου, αξίως της Σπάρτης, και μήτε εις τους Αθηναίους επιτρέψετε να γίνουν ακόμη μεγαλύτεροι [...]».

Στα τελευταία κεφάλαια 87-88, ο Θουκυδίδης παρουσιάζει το ψήφισμα των Λακεδαιμονίων υπέρ του πολέμου, καθώς επίσης και την αιτία της έναρξης του πολέμου, η οποία ήταν «εκ φόβου μήπως η δύναμις των Αθηναίων αυξηθή έτι μάλλον, διότι έβλεπαν ότι το μεγαλύτερον μέρος της Ελλάδος ήτον ήδη υποχείριον εις αυτούς».

β. Δομή της δημηγορίας

Ο λόγος του Αρχιδάμου παρουσιάζεται μετά την «Ιδιαίτερα διάσκεψις των Λακεδαιμονίων». Αποτελεί ζεύγος δημηγοριών με τον λόγο των Κορινθίων που προηγήθηκε «Κατηγορία των Κορινθίων κατά των Αθηναίων», κεφ. 68.³ Ο Θουκυδίδης επιχειρεί να αποδείξει τη λανθασμένη απόφαση των Λακεδαιμονίων σχετικά με την κήρυξη του πολέμου κατά των Αθηναίων και γι' αυτό τονίζει στη δημηγορία του Αρχιδάμου την μη ετοιμότητα των Σπαρτιατών για την έναρξη του πολέμου και την απαιτούμενη παράταση που πρέπει να δοθεί. Ο λόγος του Σθενελάδα, στην επόμενη δημηγορία, καταφέρνει να πείσει τους Λακεδαιμονίους για την αναγκαιότητα της κήρυξης του πολέμου και στο τελευταίο κεφάλαιο ο Θουκυδίδης παραθέτει τη δική του κρίση σχετικά με την αιτία της έναρξης του πολέμου. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα στοιχεία τα οποία προδίδουν την κρίση του ιστορικού, ο οποίος, δια μέσου του Αρχιδάμου, σε πολλά σημεία εξάρει την οικονομική, τη ναυτική και τη στρατιωτική δύναμη των Αθηναίων, καθώς επίσης την ανδρεία, την αυτοπεποίθηση και την ηγεμονία τους, δηλώνοντας εμμέσως τη μεροληψία του Θουκυδίδη υπέρ των Αθηναίων.⁴ Ο λόγος του Αρχιδάμου προμηνύει την εξέλιξη της δημηγορίας του Περικλή που θα ακολουθήσει, η οποία περιλαμβάνει κοινές θεματικές.⁵

II. Δημηγορία Περικλή

α. Τρόπος παρουσίασης

Στο πρώτο κεφάλαιο ο Περικλής αναφέρει ότι είναι υπέρ της έναρξης του πολέμου, ενώ επιχειρεί να ταπεινώσει τους Λακεδαιμόνιους, οι οποίοι δεν εμπνέονται κατά τη διεξαγωγή του πολέμου και είναι ευκολόπιστοι. Αναφέρει ότι οι Σπαρτιάτες παραβιάζουν την Τριακονταετή Συνθήκη και επιζητούν τον πόλεμο αντί για τη συζήτηση, καθώς επίσης ότι οι αιτίες που προβάλλουν οι Λακεδαιμόνιοι είναι ασήμαντες αφορμές. Προτρέπει τους Αθηναίους, στο τέλος αυτού του κεφαλαίου και στην αρχή του επομένου, να μην υποχωρήσουν διότι οι Σπαρτιάτες θα το εκλάβουν ως αδυναμία και να ψηφίσουν υπέρ του πολέμου.

Παρουσιάζει τους Λακεδαιμονίους ως κατώτερους στρατιωτικά και οικονομικά ασθενέστερους, ενώ τονίζει την απειρία τους στους θαλάσσιους πολέμους και την ατομική ιδιοτέλειά τους, όπως έκανε και ο Αρχίδαμος. Στο κεφάλαιο 142 ο Περικλής, στην προσπάθειά του να πείσει το ακροατήριο για την κήρυξη του πολέμου, αναφέρεται στην υπεροχή της οχύρωσης των Αθηναίων και στην κατωτερότητα των άλλων. Τονίζει πάλι τη ναυτική δύναμη και την εμπειρία των Αθηναίων ναυτικών. Το ίδιο συμβαίνει και στο επόμενο κεφάλαιο στο οποίο προσθέτει την υπηκοότητα των Αθηναίων ηγεμονιών και το άρτια εκπαιδευμένο τεχνικό προσωπικό, ενώ προβάλλει και το επιχείρημα ότι σε περίπτωση νίκης των Λακεδαιμονίων θα χάσουν τους οικονομικούς πόρους των συμμάχων, τους ίδιους τους συμμάχους και αναντικατάστατους άνδρες.

Στο τελευταίο κεφάλαιο ο Περικλής αναφέρει ότι έχει κι άλλους λόγους να πιστεύει ότι οι Αθηναίοι θα νικήσουν στον πόλεμο, αρκεί να μην αναλάβουν περιπτώσις κινδύνους, διότι όπως αναφέρει «περισσότερον φοβούμαι τα ιδικά μας σφάλματα παρά τα σχέδια των εχθρών μας». Ωστόσο, προτείνει στο ακροατήριο, οι Αθηναίοι να απαντήσουν στους πρέσβεις ότι θα επιτρέψουν στους Μεγαρείς τη χρήση της αγοράς και των λιμένων με την προϋπόθεση οι Λακεδαιμόνιοι να πάψουν τις ξηνηλασίες εναντίον των Αθηναίων και των συμμάχων τους. Επίσης, οι Αθηναίοι θα αποκαταστήσουν την ανεξαρτησία των πόλεων, αν οι Λακεδαιμόνιοι με τη σειρά τους «επιτρέψουν εις τας πόλεις της ομοσπονδίας ν' ασκούν την ανεξαρτησίαν των κατά τρόπον σύμφωνον όχι προς το συμφέρον των Λακεδαιμονίων». Ο Περικλής, στη συνέχεια, προτείνει να απαντήσουν «ότι δεχόμεθα να υποβληθώμεν εις διαιτησίαν, σύμφωνα με τας συνθήκας, και δεν θα κάμωμεν έναρξιν του πολέμου, αλλά θα υπερασπίσωμεν εαυτούς, εάν πρώτοι μας επιτεθούν». Ολοκληρώνοντας αναφέρεται στην τιμή και την αξιοπρέπεια της πόλεως και στην υποχρέωση που έχουν να μην παραδώσουν στους απογόνους τους ελαττωμένη κληρονομιά.

³ De Romilly (2009) σ. 49.

⁴ Σχετικά με την κρίση του Θουκυδίδη, η οποία διαφαίνεται μέσα από τις δημηγορίες του έργου του, βλ.: Ρεγκάκος (2009) σ. 172.

⁵ Σχετικά με την προεξόφληση της εξέλιξης των δημηγοριών και την απόδειξη ως ορθών ή λανθασμένων των σχεδίων των ανθρώπων από τον Θουκυδίδη, βλ.: Ρεγκάκος (2009) σ. 172.

β. Δομή της δημηγορίας

Ο λόγος του Περικλή, αποτελείται από μία δημηγορία. Με την έναρξη του λόγου, ο Περικλής διασαφηνίζει τη θέση του, η οποία είναι υπέρ του πολέμου. Στη συνέχεια παρουσιάζει την επιχειρηματολογία του, προκειμένου να πείσει το ακροατήριο να ασπαστεί την άποψή του. Ο Θουκυδίδης παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα των Αθηναίων σε σχέση με τους Σπαρτιάτες, ενώ προιδέαζει για την έκβαση του πολέμου με τα λόγια του Περικλή, ο οποίος φοβάται περισσότερο τα σφάλματα των Αθηναίων παρά αυτά των εχθρών. Ο Θουκυδίδης ήταν θαυμαστής του Περικλή⁶ γι' αυτό παρουσιάζει τον Περικλή ως ένα ισχυρό ηγεμόνα.

III. Κοινές θεματικές δημηγοριών

Οι δύο δημηγορίες, μέσω των οποίων ο Θουκυδίδης επιχειρεί να παρουσιάσει την αντικειμενική πραγματικότητα, περιλαμβάνουν κοινές θεματικές. Στη δημηγορία του Περικλή επαναλαμβάνονται επιχειρήματα όπως η έλλειψη χρημάτων των Λακεδαιμονίων⁷ και γενικότερα η παρουσίαση της υπεροχής των Αθηναίων. Ο Αρχίδαμος και ο Περικλής παρουσιάζονται ως δυναμικοί και αξιοσέβαστοι ηγέτες, ενώ οι δημηγορίες τους παρουσιάζουν ορισμένα ελαττώματα των Λακεδαιμονίων και των Αθηναίων. Ο Αρχίδαμος αναφέρει για τους πρώτους ότι χαρακτηρίζονται από δικαιολογημένη βραδύτητα και αναβλητικότητα και ο Περικλής αναφέρει ότι φοβάται περισσότερο τα σφάλματα των Αθηναίων παρά του εχθρού, τονίζοντας την επιπολαιότητα τους.

Επίλογος

Ο Θουκυδίδης με τη χρήση των δημηγοριών στην ιστορία του αποσκοπεί να φωτίσει περισσότερο τα γεγονότα. Παρ' όλο που ο Αρχίδαμος και ο Περικλής παρουσιάζονται ως άξιοι ηγέτες και υπάρχουν κοινές θεματικές στις δημηγορίες τους. Διαφαίνονται επίσης σαφή μεροληπτικά στοιχεία από την πλευρά του Θουκυδίδα προς τους Αθηναίους, αφού εκθειάζεται η υπεροχή των τελευταίων. Με το λόγο του Σθενελαΐδα, που ακολουθεί το λόγο του Αρχιδάμου, οι Σπαρτιάτες πείθονται τελικώς για την κήρυξη του πολέμου. Μέσα από το λόγο του, ο Περικλής παρουσιάζεται περισσότερο πειστικός και εμπνευστής του λαού του.

Βιβλιογραφία

De Romilly, J. 2009. *Ο Θουκυδίδης και ο Αθηναϊκός Ιμπεριαλισμός. Η Σκέψη του Ιστορικού και η Γέννηση του Έργου*. μτφρ. Στεφάνου, Λ. επιμ. Τσιταράκης, Κ. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

Easterling, P.E. – KNOX B.M.W. 2006. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. μτφρ. Κονόμη, Ν. – Γρίμπα Χρ. – Κονόμη, Μ. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

Ρεγκάκος, Α. 2009. *Επινοώντας το Παρελθόν*. Αθήνα ΔΙΔΟΤΟΥ.

Ηλεκτρονικές Πηγές

Θουκυδίδης, Βιβλίο Α', μτφρ. Ελ. Βενιζέλου. Τελευταία πρόσβαση στις 19.12.2010. <http://www.mikrosapoplous.gr/thucy/vivlia/vivio1.htm>

Β' Μέρος: Προκόπιος

Εισαγωγή

Γεννημένος στην Καισάρεια της Παλαιστίνης, γύρω στο 500 μ.Χ., ο Προκόπιος, διορισμένος από τον Ιουστινιανό, διετέλεσε σύμβουλος του στρατηγού Βελισάριου και τον ακολούθησε στις εκστρατείες του.⁸ Στο Α' βιβλίου του έργου του Προκοπίου «Υπέρ των πολέμων», έργο το οποίο αποτελείται συνολικά από οκτώ βιβλία,⁹ ο ιστορικός διαπραγματεύεται τον περσικό πόλεμο και παραθέτει στοιχεία για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, ενώ θίγει και σημαντικά θέματα για τη λειτουργία του κρατικού μηχανισμού και την κοινωνία του Βυζαντίου.¹⁰ Στην παρούσα εργασία θα εντοπίσουμε τους παρεμβαλλόμενους λόγους και τις επιστολές στο Α' βιβλίο του Προκοπίου,¹¹ ενώ στη συνέχεια θα εξετάσουμε τη χρήση και το λειτουργικό τους ρόλο μέσα στην ιστορική αφήγηση.

⁸ Ροδάκης (1996), σ.σ. 9-10.

⁹ Hunger (2009), σ. 80.

¹⁰ Ροδάκης (1996), σ. 13.

¹¹ Ροδάκης (1996). «Σε όλη τη μελέτη χρησιμοποιείται το Βιβλίο Α' Περσικός Πόλεμος, του οποίου η απόδοση στα ελληνικά έγινε από τον Ροδάκη Περικλή»

⁶ Easterling (2006) σ. 585.

⁷ De Romilly (2009) σ. 49.

Ι. Α' βιβλίο: Ὑπὲρ τῶν πολέμων

α. Οι λόγοι

Στην ιστορική του αφήγηση, ο Προκόπιος παραθέτει ορισμένους λόγους των εκάστοτε προσώπων που παίρνουν μέρος στα γεγονότα που περιγράφει. Ο πρώτος λόγος στο βιβλίο του εντοπίζεται στη σελίδα 49 και εκφωνείται από τον ψαρά προς το βασιλιά των Περσών, Περόζη, σχετικά με το μαργαριτάρι που κοσμούσε το αυτί του δεύτερου. Στη συνέχεια, παραθέτει το λόγο του Γουσαναστάδη, ο οποίος υποστήριζε το θάνατο του βασιλιά των Περσών Καβάδη που ήταν γιος και διάδοχος του Περόζη (σ. 53). Ακολουθεί ο λόγος του Καβάδη, κατά την πολιορκία της Αμίδας, και η απάντηση ενός Αμιδηνού γέροντα κατοίκου (σ. 66).

Παραθέτει στη συνέχεια το λόγο ενός χωρικού μικροπωλητού στο στρατηγό Γλώνη (σ.σ. 72-73), το λόγο του κοιέστορα Πρόκλου, ο οποίος αντέδρασε αρνητικά στην υιοθεσία του γιου του Καβάδη, Χοσρόη, από το βασιλιά Ιουστίνου (σ.σ. 81-82), το λόγο του Μιρράνη προς τους Πέρσες για τον πόλεμο κατά των Ρωμαίων (σ.σ. 98-99), το λόγο του Βελισάριου και του Ερμογένους προς τους Ρωμαίους για τον πόλεμο κατά των Περσών (σ.σ. 99-101), το λόγο του Φάρα στον Βελισάριο και τον Ερμογένη, που τους προτείνει ένα στρατηγικό σχέδιο για τη μάχη με τους Πέρσες (σ. 101), το λόγο του Ρωμαίου Ρουφίνου προς τον Καβάδη για σύναψη ειρήνης και την αρνητική απάντηση του δεύτερου (σ.σ. 111-112), το λόγο του βασιλιά των Σαρακηνών, Αλαμούνδαρου, προς τον Καβάδη που του προτείνει να εισβάλουν στην Αντιόχεια (σ. 118), το λόγο του Βελισάριου προς τον στρατό του, τον οποίο ήθελε να καθησυχάσει (σ. 124), τον εμπυχωτικό λόγο του Αζαρέφη προς το στρατό των Περσών (σ. 126), το λόγο της απεσταλμένης πρεσβείας από τους Ρωμαίους για αποκατάσταση της ειρήνης (σ. 143), το λόγο του Ωριγένη, που ήταν μέλος της βουλής των Ρωμαίων για ορθολογική σκέψη στην αντιμετώπιση του Ιουστινιανού (σ. 157), το λόγο της Θεοδώρας προς τους ανθρώπους του Ιουστινιανού, η οποία επιχείρησε να αποτρέψει τη φυγή του βασιλιά (σ. 159), το λόγο της κόρη του Ιωάννη, Ευφημίας, και ο τέλος, το λόγο της συζύγου του Βελισάριου, Αντωνίνας (σ.σ. 165-166).

β. Οι επιστολές

Οι επιστολές που χρησιμοποιεί ο Προκόπιος εντοπίζονται στη σελίδα 80, όπου αναφέρει αυτολεξεί την επιστολή του Καβάδη προς τον Ιουστίνου για την υιοθεσία του Χοσρόη και στις σελίδες 96-97 υπάρχει η επιστολή του Βελισάριου και του Ερμογένη προς τον Πέρση Μιρράνη για σύναψη ειρήνης και επιστροφής των στρατευμάτων των Περσών. Στη συνέχεια η επιστολή της απάντησης του Μιρράνη που ήταν αρνητική (σ. 97), η επιστολή των ανθρώπων του

Βελισάριου, με την οποία ενημέρωναν τον Μιρράνη πως οι Ρωμαίοι, με τη βοήθεια του Θεού, θα αντιπαραταχθούν σε ετοιμότητα για πόλεμο (σ.σ. 97-98) και τέλος, η ανταπάντηση του Μιρράνη, στην οποία αναφέρει την έναρξη του πολέμου με τη βοήθεια των Θεών των Περσών (σ. 98).

γ. Η χρήση και ο λειτουργικός τους ρόλος στην ιστορική αφήγηση

Παραδειγματικά θα αναφερθούμε στον λόγο του Βελισάριου προς τον στρατό του, μέσω του οποίου αναφέρεται στο φόβο που οι Ρωμαίοι εμπνέουν στους Πέρσες, ενώ προσπαθεί να αποτρέψει τους πρώτους να επιτεθούν στους τελευταίους ώστε οι εχθροί τους να μην αναγκαστούν να πολεμήσουν γενναία. Στη συνέχεια, μετά το τέλος του λόγου του, ο ρωμαϊκός στρατός παρουσιάζεται γενναίος και πρόθυμος για την επίθεση. Ο λόγος του Πέρση Αζαρέθη προς τους Πέρσες στρατιώτες είναι εμπυχωτικός και, ενώ τους προτρέπει να φανούν γενναίοι και να πολεμήσουν, ο Αζαρέθης προεξοφλεί την ήττα τους, αναφέροντάς τους ότι «δεν είναι δυνατόν να θυσιάσουν την αρετή τους με αντάλλαγμα τη ζωή τους». Στη συνέχεια, ο ιστορικός μάς γνωστοποιεί ότι στις μάχες που δόθηκαν ηττήθηκαν οι Ρωμαίοι, ήττα την οποία δικαιολογεί με επιχειρήματα όπως για την υπαιτιότητα της νηστείας των Ρωμαίων που τους εξάντλησε, ενώ αναφέρεται και στο μεγάλο αριθμό των νεκρών πεσόντων Περσών. Η μεροληψία του Προκοπίου υπέρ των Ρωμαίων, μέσω του Βελισαρίου, είναι ιδιαίτερα εμφανής¹² στο έργο του. Μέσω των λόγων του Βελισαρίου και του Αζαρέθη, ο ιστορικός επιχειρεί να πείσει για την ορθότητα των λεγόμενων του, ενισχύοντας τη μεροληψία του.

Ο Προκόπιος είχε ως πρότυπο τον Θουκυδίδη¹³ και ακολουθώντας την κλασική ιστοριογραφική παράδοση διακρίνει το μύθο από την ιστορία ως δύο διαφορετικές έννοιες, ενώ ο σκοπός της ιστορικής αφήγησης είναι η αλήθεια, η οποία πρέπει να βασίζεται στην αυτοψία ή σε αυθεντικές πηγές.¹⁴ Ως ρήτορας χρησιμοποιεί συχνά στην αφήγησή του λόγους και επιστολές,¹⁵ μέσω των οποίων του παρέχεται η δυνατότητα να προβάλλει τα επιχειρήματά του και να πείσει για την ορθότητα των όσων αναφέρει στο αναγνωστικό του κοινό. Στο πλαίσιο της αρχής της μίμησης ο ίδιος ο συγγραφέας δίνει το ύφος σε αυτά τα κείμενα, ενώ αποδεδειγμένα ήταν αυτόπτης μάρτυρας όσων εκθέτει ή προσπαθούσε να εντοπίσει αξιόπιστους μάρτυρες.¹⁶ Μέσω των λόγων και των επιστολών, η ιστοριογραφία του καθίσταται πιο αντικειμενική, αφού ο ίδιος είτε ήταν παρών στις

¹² Hunger (2009), σ. 80.

¹³ Hunger (2009), σ. 79.

¹⁴ Καρπόζηλος (2009), σ. 381.

¹⁵ Hunger (2009), σ. 86.

¹⁶ Ο.π. σ.σ. 84-85.

συζητήσεις και στη σύνταξη ή ανάγνωση των επιστολών είτε αναζήτησε μάρτυρες.

Επίλογος

Στο έργο του Προκοπίου που εξετάσαμε περιλαμβάνονται ορισμένοι λόγοι και επιστολές, μέσω των οποίων -προς μίμηση του Θουκυδίδη, ο οποίος κάνει χρήση των δημηγοριών στην ιστορική του αφήγηση- ο ιστορικός επιχειρεί να προσδώσει παραστατικότητα στην αφήγησή του. Η δε μεροληψία του Προκοπίου υπέρ των Ρωμαίων είναι εμφανής, όπως και η μεροληψία του Θουκυδίδη υπέρ των Αθηναίων.

Βιβλιογραφία

Hunger, H. 2009. *Βυζαντινή Λογοτεχνία. Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών*. τ. Β'. Αθήνα: Μορφωτικό ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Καρπόζηλος, Α. 2009. *Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι (4^{ος}– 7^{ος} αι.)*. τ. Α'. Αθήνα: Κανάκη.

Ροδάκης, Π. 1996. *Προκόπιος από την Καισαρεία. Ιστορία των Πολέμων. Βιβλίο Α'. Περσικός Πόλεμος*. Αθήνα: Λιβάνη.